

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kansainvälisistä
kehitysluotoista annetun lain kumoamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi kansainvälisistä kehitysluotoista annettu laki. Laisa säädetään oikeudesta myöntää kansainvälisiä kehitysluottoja, oikeudesta tehdä kehitysluottosopimuksia sekä kehitysluoton suuntaamisesta ja ratkaisuvallasta luottoa myönnettäessä ja luottoehtoja vahvistettaessa.

Kansainvälisistä kehitysluotoista annetun

lain kumoamisen jälkeen laissa tarkoitettua toimintaa säänneltäisiin valtionhallintoa koskevien yleisten säännösten ja määräysten sekä valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä tehtyjen päätösten perusteella.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotettu muutos

Kansainvälisistä kehitysluotoista annettu laki (925/69), jäljempänä kehitysluottolaki, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1970. Lain mukaan kehitysmaille voidaan myöntää kansainvälisiä kehitysluottoja sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään. Kehitysluottosopimuksia saadaan tehdä vuosittain valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä päätettyyn määrään saakka.

Kehitysluottolain mukaan tulo- ja menoarvion otetaan vuosittain tarpeellinen määräraha myönnettyjen luottojen maksattamista varten. Kehitysluotto voidaan myöntää Suomen valtion kanssa kehitysluottosopimuksen tehneelle valtiolle, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle rahoituslaitokselle käytettäväksi näiden kehitysohjelmien rahoittamiseen. Valtioneuvosto päättää kehitysluottojen korosta, laina-ajan pituudesta ja muista yleisistä luottoehdoista sekä luottojen myöntämisestä kussakin tapauksessa erikseen.

Kehitysluottolain nojalla kehitysmaille on myönnetty vuosittain useita luottoja. Osa myönnettyistä kehitysluotoista on annettu anteeksi tai muutettu lahja-avuksi. Vuoden 1990 päättyessä oli voimassa noin 40 kehitysluottosopimusta, joilla myönnettyjen luottojen yhteismäärä oli lähes 1 100 miljoonaa markkaa. Luottoehdot vaihtelevat jonkin verran, mutta pääsääntöisesti kehitysluoton laina-aika on 25 vuotta. Seitsemän ensimmäistä vuotta on kuoletuksista vapaata. Korko on 0,75 prosenttia. Luotoilla rahoitettavat hankinnat on 80-prosenttisesti sidottu hankintoihin Suomesta. Luottojen lahja-aste on tavallisimmin 70 prosenttia.

Kehitysluottolain 2 §:n mukaan kehitysluottosopimuksia saadaan tehdä vuosittain valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä päätettyyn määrään saakka. Sittenmin on osoitettunut, että kyseisen säännöksen soveltaminen tuottaa käytännössä vaikeuksia, minkä vuoksi lakia tulisi muuttaa. Lakia on tarvetta muuttaa myös sen johdosta, että pyrkimyksenä on siirtää ratkaisuvalltaa kehitysluottoasioissa

valtioneuvostolta ulkoasiainministeriölle. Harkittaessa lain muuttamista on todettu, että kehitysluottolaki voitaisiin tarpeettomana kumota. Kannanotto perustuu siihen, että tarve säännellä kehitysluottotoimintaa erityislaila on etenkin tulo- ja menoarviota koskevan lainsäädännön kehittämisen johdosta vähentynyt oleellisesti.

Tässä esityksessä ehdotetaan kehitysluottolaki kumottavaksi.

2. Kehitysluottotoiminta ilman erityislakia

2.1. Yleistä

Jos kehitysluottolaki kumotaan, säännellään kehitysluottotoimintaa lähinnä valtionhallintoa koskevien yleisten säännösten ja määräysten sekä valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä tehtyjen päätösten perusteella.

2.2. Oikeus myöntää kehitysluottoja

Kehitysluottolain 1 §:n mukaan kehitysmaille voidaan myöntää kansainvälisiä kehitysluottoja sen mukaan kuin sanotussa laissa säädetään. Nykyisin kun valtuusmenettelyä koskevat säännökset sisältyvät valtion tulo- ja menoarviosta annettuun lakiin (423/88), voidaan kehitysluottoja myöntää valtion tulo- ja menoarviossa osoitettujen määrärahojen ja valtuuksien rajoissa ilman kehitysluottolain säännöstäkin. Näin ollen kyseinen säännös ei enää ole tarpeen.

2.3. Myönnettävien luottojen määrä

Kehitysluottolain 2 §:n 1 momentin mukaan kehitysluottosopimuksia saadaan tehdä vuosittain valtion tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä päätettyyn määrään saakka.

Vuosien 1970—1982 tulo- ja menoarvioissa vahvistettiin ne markkamäärät, joihin saakka kehitysluottosopimuksia saatiin varainhoitovuoden aikana tehdä. Tästä menettelystä aiheutui kuitenkin käytännössä ongelmia. Kun vuosittainen sopimuksenteko-oikeus oli määritetty luottojen enimmäismääränä, saattoi valtioneuvosto, joka lain 4 §:n nojalla päättää luottojen myöntämisestä kussakin tapauksessa erikseen,

myöntää varainhoitovuoden aikana luottoja enintään sanottuun markkamäärään saakka. Jollei luottoa koskevaa sopimusta saatu allekirjoitettua myöntämisvuonna, luotto raukesi. Kun luottosopimusten valmistelu ja niiden allekirjoittamisen edellytyksenä olevien muodollisuuksien täyttäminen vaatii monessa tapauksessa ennalta arvaamattoman pitkän ajan, oli käytännössä useasti vaikeuksia saada luottosopimus allekirjoitettua saman kalenterivuoden aikana, jona valtioneuvosto oli tehnyt päätöksen luoton myöntämisestä. Näistä vaikeuksista johtuen ei tulo- ja menoarviossa enää vuodesta 1983 lukien ole vahvistettu niitä markkamääriä, joihin saakka kehitysluottosopimuksia saa varainhoitovuoden aikana tehdä, vaan sopimuksenteko-oikeus on rajattu vuotuisia enimmäismenoja koskevin valtuuksin.

Kehitysluottoja koskevan budjetoitinkäytännön muututtua suunniteltiin kehitysluottolain muuttamista budjetoitinkäytäntöä vastaavaksi. Suunnitelmasta kuitenkin luovuttiin sen johdosta, että kehitteillä oli uusi kehitysyhteistyön rahoitusmuoto, korkotukijärjestelmä. Korkotukijärjestelmän tavoitteena oli kehitysmaihin suuntautuvien kokonaisrahavirtojen lisääminen. Tätä tavoitetta pidettiin niin keskeisenä, että järjestelmän suunnitteluvaiheessa harkittiin kehitysluottorahoituksesta luopumista siinä tapauksessa, että korkotukijärjestelmä osoittautuisi käytännössä toimivaksi kehitysyhteistyön rahoitusmuodoksi. Näkemykset ovat sittemmin muuttuneet. Vaikka korkotukijärjestelmä onkin osoittautunut asetettuja tavoitteita vastaavaksi rahoitusmuodoksi, pidetään kehitysluottojärjestelmää sekä kehitysyhteistyöpoliittisesti että hallinnollisesti perusteltuna kehitysyhteistyön rahoitusmuotona.

Vaikka kehitysluottojärjestelmä jälleen nähdään yhtenä keskeisenä kehitysyhteistyön rahoitusmuotona, ei kehitysluottolain 2 §:n 1 momentin muuttamiseen katsota olevan tarvetta. Kun valtuusmenettely perustuu nykyisin valtion tulo- ja menoarviosta annettuun lakiin, ei enää ole tarpeen määrittää budjetissa, mihin määrään saakka luottosopimuksia saa varainhoitovuoden aikana tehdä, mikäli sitoutuminen tapahtuu käytettävissä olevien määrärahojen ja valtuuksien rajoissa.

Kehitysluottolain 2 §:n 2 momentin mukaan vuosittain otetaan tulo- ja menoarvioon tarpeellinen määräraha myönnettyjen luottojen maksattamista varten. Valtuusmenettelyä kos-

kevan muutoksen johdosta tämäkin säännös on käynyt tarpeettomaksi valtuuksien rajoissa toimittaessa.

2.4. Kehitysluottojen suuntaaminen

Kehitysluottolain 3 §:n mukaan kehitysluotto voidaan myöntää Suomen valtion kanssa kehitysluottosopimuksen tehneelle valtiolle, kansainväliselle järjestölle tai kansainväliselle rahoituslaitokselle käytettäväksi näiden kehitysohjelmien rahoittamiseen. Säännös oli perusteltu siinä vaiheessa, jolloin kehitysyhteistyötoimintaa vasta käynnistettiin. Nyt kun kehitysyhteistyö on vakiintunut keskeiseksi kansainvälisen yhteistyön ja ulkopolitiikan alueeksi, ei enää voida pitää tarpeellisenä säännellä luottojen suuntaamista lailla. Kun lisäksi hallituksen vuotuista kehitysyhteistyökertomusta on tarkoitettu kehittää niin, että siihen sisällytetään myös lähivuosien konkreettiset suunnitelmat, lisääntyvät eduskunnan mahdollisuudet vaikuttaa kehitysyhteistyöhön. Näin ollen voidaan katsoa, että kehitysluottolain 3 §:n säännös ei enää ole välttämätön kehitysluottotoiminnan ohjausväline.

2.5. Luottoehdoista päättäminen ja luoton myöntäminen

Kehitysluottolain 4 §:n mukaan valtioneuvosto päättää kehitysluottojen korosta, lainaajan pituudesta ja muista yleisistä luottoehdoista sekä luottojen myöntämisestä kussakin tapauksessa erikseen.

Valtioneuvoston yleisistunnon kehittämishankkeiden yhteydessä on kiinnitetty huomiota

siihen, että valtioneuvostolle edellä tarkoitettun säännöksen nojalla kuuluva ratkaisuvallasta tulisi yleisistunnossa käsiteltävien asioiden määrän vähentämiseksi lakia muuttamalla siirtää ulkoasiainministeriölle. Ratkaisuvallan siirtäminen ministeriölle olisi perusteltua myös sen vuoksi, että monet kehitysluottoja koskevat päätökset ovat rahalliselta arvoltaan vähäisempiä kuin ulkoasiainministeriön ratkaisuvallan piiriin kuuluvat lahja-apua koskevat asiat.

Jos kehitysluottolaki kumottaisiin, siirtyisi ratkaisuvallasta kehitysluottoasioissa valtioneuvostolta ulkoasiainministeriölle ilman erityistoimenpiteitä.

2.6. Täydentävät määräykset

Kehitysluottolain 5 §:n mukaan tarkemmat määräykset lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaa tarvittaessa valtioneuvosto. Tällaisia määräyksiä ei ole annettu.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnalle hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kansainvälisistä kehitysluotoista annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Täten kumotaan kansainvälisistä kehitysluotoista 30 päivänä joulukuuta 1969 annettu laki (925/69).

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 28 päivänä helmikuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri *Toimi Kankaanniemi*